

ΤΟ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ ΜΑΚΡΙΝΟ ΤΑΞΕΙΔΙ

Ἡ θείτσα ἡ Δοχτινιώ, πού εἶταν ἡ ξακουσμένη διάστρα τῆς πολιτείας μας καὶ ἤξαιρε νὰ βάζει πανὶ στὸν ἀργαλειό —στὸ λάκκο— καὶ νὰ ἱστορεῖ—ἀπὸ φελεμένι ἀρχίζοντας—ὄλων τῶν εἰδῶν τὰ σχέδια στὸ φάσιμο, καὶ τὰ γούστα τῆς εἶταν σὲ ὑπόληψη ἀπὸ τὶς οἰκοκυρὲς τοῦ τόπου μας, ὅταν τὴν ἔπαιρναν ὑφάντρα στὰ τσεγί-ζια τους καὶ τὰ προικιά τῶν κοριτσιῶν τους, πού ἤξαιρε τὰ διασίδια ἕνα-ἕνα κι' ἀνακατωτὰ καὶ ὕφαινε δίμητα καὶ σαντρα-τσωτὰ καὶ ψηφωτὰ καὶ κωμπωτὰ καὶ θυὸ στὸ χτένι καὶ ὄλων τῶν λογίων τὰ πανιά τοῦ τόπου μας μαστορικά, κι' αὐτὴ στὸν καιρὸ τοῦ χαμοῦ τῆς Θράκης, κουτορμεσιασμένη ἀπὸ τὴν πολλὴ δούλεψη, παίρνοντας τὰ λίγα τῆς ὑπάρχοντα, τὸ βιό τῆς ὄλον καλοδεμένον σὲ γκιότσια, ξεκίνησε μὲ τὸ κοπάδι τῆς προσφυγιάς καὶ πέρασε τὸ μεγάλο ποτάμι τῆς Θράκης, γιὰ νὰ μπεῖ στὴν ἄλλη μισὴ Θράκη, πού φιλόξενα δέχτηκε τὰ ἀποδιωχμένα παιδιά τῆς.

Κι' ἐγκαταστάθηκε κι' αὐτὴ μαζί μὲ ὄλους σὲ μιὰ γωνιά, σὲ μιὰ προσφυγικὴ καλυβούλα καὶ κάνοντας τὸ σταυρό τῆς ξανάρχισε τὴν ἴδια δουλειά.

Ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι γυρνώντας, ξανάβρισκε τὶς παλιὲς νοικοκυρὲς, τὰ ξανθὰ ἢ μελαχροινὰ κορίτσια, πού τὴν πρόσμεναν νὰ στήσουν τὴ διάστρα, νὰ μάσουν τὰ καλάμια, νὰ διαστοῦν τὸ στημόνι, νὰ τοιμάσουν τὸ λάκκο, γιὰ νὰρχίσει τὸ ὕφασμα καὶ νὰ ὑψωθεῖ ὁ ἦχος ὁ στριγγὸς τοῦ ξυλόχτενου μὲ τὸ πέταμα τῆς κεντίκλας.

Ἀκόμα, μ' ὄλες τὶς φτώχιες τοῦ κόσμου, ἡ ἐπιστήμη τῆς περνοῦσε. Οἱ νοικοκυρὲς τὰ πανιά τους τὰ ἤθελαν ὑφαντά, στὸ σπίτι, γιὰτὶ τὰ σπιτικὰ εἶτανε καλὰ. Ἦθελαν τὰ σεντόνια τους, τὰ ποκάμισά τους, τὶς φανέλλες τους καὶ ὄλα τους τὰ ρουχικὰ σπιτικά. Καὶ ἡ κόνα ἡ Δοχτινιώ, δὲν ἔννοιωσε τῆς ξενητιάς τὴ φτώχεια, καὶ δὲν ἔγινε πορξιμιὸ σὲ ξένον τόπο, ἀνάμεσα σὲ ξένους ἀνθρώπους.

Μὰ πέρασαν χρόνια κάμποσα, πού στὸ πέρασμά τους ἄλλαξαν τὰ ἦθη τοῦ κόσμου καὶ ἡ τέχνη τῆς—ἡ ὑπεράξια τέχνη τῆς, ἔχασε τὴν ὑπόληψη πού εἶχε. Ἡ νέα γενιά τῶν κοριτσιῶν δὲν θέλει πιά νὰ μασουριάζει, οὔτε νὰ σκύβει στὸν ἀργαλειό, οὔτε νὰ

νά τῆς χάριζαν χίλια «μελεγούνια», ὅπως ἔλεγε, χίλια ἀγαθά, τὰ δέχτηκε μὲ κλάμα στὰ μάτια, σχώρεσε τὸ Θανάσο, πὺ χρόνια ἀφῆκε χήρα τῆ Δουκαίν', καὶ σὰν ἅγιο λειψανο στὰ χέρια, πῆγε καὶ τ' ἀπίθωσε στὸ προσκέφαλο τοῦ ἐγγονοῦ τῆς τριζάτα, κατακόκκινα, λαμπερά, μὲ τὴ κλωστή δεμένα ζευγάρι. Κ' ἔκλαψε μὲ ἀνακούφιση ψυχῆς, μὲ πόνο ψυχῆς.

—Χρυσό μου ἀγόρι μου, κοιμήσου γιὰ νὰ ξυπνήσεις σὰ χτυπήσουν οἱ καμπάνες. Πάλι θὰ πάμε μαζὶ νὰ μεταλάβεις.

Καὶ ὁ Γιωνάς κοιμότανε γαλήνιος κι' ἀνάπνεε ἥσυχος. Κάπου τὰ μεσάνυχτα ἀναταράχτηκε. Ἔβλεπε ὄνειρο. Ἔβλεπε τὸ παιδί τὸ πατέρα του, τὸν πατερούλη του. Νά τος ὁ κύρ Μανώλης, μὲ τὸ ἰδιότροπο κοστοῦμι του, μὲ τὸ ζωνάρι στὴ μέση—τὸ κόκκινο ζωνάρι, μὲ τὸ ποτοῦρι του, πὺ ἡ σέλα του κρεμότανε ὡς κάτω, μὲ τὴ σαλταμάρκα του ὠριστολισμένη καὶ ἀνιστορημένη μὲ μαῦρο δαχτάνι ἐκατοντάπηχο, μὲ τὸ φέσι του στραβά καὶ τὰ τρία μπροστινά του δόντια λειψά. Νά τος! Τὸν ἀγκάλιασε, τὸν φίλησε, τὸν ἔσφιξε πολὺ, πολὺ, καὶ τώρα πιασμένον ἀπὸ τὸ χεράκι του, τὸν πάει κάτω στὸ τσαρσί, ὅπως πάντα νὰ τοῦ ἀγοράσει τὰ λσμπρά κατίρια πὺ θὰ τὰ φορέσει, νὰ μεταλάβει στὴν ἐκκλησιά πλάγι μὲ τὴ γιαγιά του. Νά τοι, περνοῦν τώρα τὸ μεγάλο δρόμο,

Νὰ ἐδῶ κοντὰ εἶνε τὸ γνωστὸ μαγαζὶ τοῦ Καβάφη τοῦ Νικολάκη, ὅπου πάλι θὰ σταθοῦν, ὅπως τόσα χρόνια, νὰ δοῦν τὰ χίλια ζευγάρια παπούτσια, νὰ διαλέξουν μὲ τὸ μάτι, νὰ ξεκρεμάσουν τὰ καλύτερα, νὰ τοῦ τὰ φορέσουν, νὰ τ' ἀγοράσουν. Νά τοι, φτάνουν. Τοῦ Γιωνά πηδᾷ ἡ καρδιά, χτυπᾷ τὸ στηθάκι σὰν ὠρολόγι, γελᾷ τὸ πρόσωπό του ἀπὸ χαρὰ.

—Πατέρα, ποιά θὰ μὲ πάρς; Θέλω τὰ κόκκινα, ἀμὰ τὰ πολὺ κόκκινα.

—Καλά, παιδί μ', ὅποια θέλ'ς.

Καὶ κατέβασαν τώρα τίς ἀρμαθιές τὰ κατίρια. Κόκκινα, γαλάζια, μαῦρα, πάλι κόκκινα.

—Αὐτὰ θέλω γώ!

Κι' ὁ Γιωνάς δείχνει μὲ τὸ δάχτυλό του. Τὰ μάτια του λαμπρίζουν, ἡ καρδιά του χτυπᾷ, τὸ στιθάκι του πάει νὰ σπάσει.

Τὰ ξεκρεμοῦν ἀπὸ τὴν ἀρμαθιά τῶν χίλιων ζευγαριῶν, τοῦ τὰ φοραίνουν. Εἶνε τρελλὸς ἀπὸ χαρὰ. Φωνάζει.

—Τί ἔχ', μωρὴ Ἐλέγκω, τὸ παιδί;

Μάννα καὶ κόρη κῦττοῦν τὸν ἐγγονὸ νὰ κοιμᾶται ταραγμένα, νὰ ὑποφέρει τὸ παιδί.

—Νὰ τὸ ξυπνήσουμ' λεγώ!

Ο Άραστάς, ή θολωτή αγορά.

Άλκι Παπαχριστοδίδου
Είμαι ιδιαιτέρως ευχαριστήσιος.

« Αρχιόν Θρακικῆ
Λαογραφικῆ Ἡμερολογίου
Θεσσαλονίκης Α.Θ.Σ.Γ.
1936-7. σ. 25.

του, ἴδρωνε ἄσκεπος τὸ φαλακρὸ κεφάλι του μὲ τὰ λίγα μαλιά του —τὰ κατὰξανθα— ὠρθωμένα, ὠργίαζε μ' ἓνα λόγο, στουπί στοῦ μεθῶσι, ὡσάν νὰ γιόρταζε ὄχι τὴ γέννηση τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ τοῦ Βάκχου, Βάκχος αὐτὸς «παῦρος».

— Ποῦ στοῦ διάβολο πουρνὸ πουρνὸ πάλ' μέθ'σε ὁ ἀθεόφοβος, εἶπε ἡ Κόνα Σουλτή, ἀπὸ τὸ παράθυρο, σεργιανώντας, στὴν κόρη της.

— Κάν' τὰ Χριστούγεννα τ', λεγῶ μητέρα, εἶπε ἡ κόρη καὶ χαμογέλασε.

Ἔτσι χορεύοντας πήρε τὸν κατήφορο, σάν πομπὴ ἀργόσυρτη, χορεύοντας, ὁ Καλογιάνν'ς, κόκκινος κόκκινος σάν «μπούζουρος», πότε γλουστρώντας καὶ πέφτοντας καὶ πότε κατρακυλώντας στὴν κατηφοριά, ἀνάμεσα στὴ χλαοῇ καὶ τὴν εὐτυχία τῶν παιδιῶν. Ἐφτασε στὰ καφενεῖα, ὅπου κόσμος πολὺς ἐκεῖ στὰ τρία καφενεῖα τάντι-κρυστά, στὴ μικρὴ πλατεῖτσα τοῦ μεγάλου δρόμου γιὰ τὰ σύνορα, ἀνάμεσα σὲ πυκνὲς καὶ δυνατὲς ὀμιλίες Χριστουγεννιάτικα μ' ἓνα βουητὸ μεγάλο, περνοῦσε τὴν ὥρα του, μὲ τὸ παίξιμο τῶν ὀργάνων μιᾶς Πολίτικης παρέας τσαγκιῶν.

Τὸν Καλογιάνν' κανεῖς δὲν τὸν χόρταινε, ὅσα χρόνια καὶ τὸν ἐγνώριζε. Κάθε φορὰ κάτι θάχε καινούργιο νὰ δείξει στοῦ μεθῶσι του. Μεθυσμένος τὴ ζωὴ τὴν ἐβλεπε δίχως ντέρτι, δίχως πίκρα, δίχως ἄλλο βαθύτερο σκοπὸ ἀπὸ τὸ γλέντι. Καὶ ἀγριεύοντας καὶ ἰδροκοπώντας καὶ τραγουδώντας εἶταν πάλι ὁ γλυκὸς Καλογιάνν'ς, ποῦ ἔκανε ὅλων τὰ θελήματα κι' ὅλων τὰ προστάγματα γιὰ ἓνα βαθὺ ποτήρι μαύρο μπογιαμά, ποῦ ἔσχιζε τὰ σώθικα ἀπὸ τὴ σπιρτάδα του. Καλὸς εἶταν κι' ὅταν σοῦ ἔβαφε τὰ παπούτσια γυρνώντας ἐκεῖ στὰ καφενεῖα μὲ τὸ κασελάκι του.

Κολογιάνν' ἐδῶ!

— Ἄν ἄβάν, ἔκοβε μιὰ λέξη γαλλικιά δίχως νὰ ξαίρει τὸ νόημά της, καὶ μαζεύοντας τὴ σέλλα του ἔτρεχε περίχαρος.

— Καλογιάνν' ἐκεῖ!

— Παρντόν, ἔλεγε μὲ τὰ μάτια πρισμένα ἀπὸ τὸ κρασί καὶ τρεχούμενα, μὲ τὴ μύτη κατακόκκινη κι' ἔτρεχε νὰ προλάβει, γιατί ἤξαιρε πῶς τὸν περίμενε τὸ μεγάλο κατοστάρικο ποτήρι τοῦ μαύρου μπογιαμά, ποῦ ὅσο καὶ χοντρὸ κρασί, αὐτὸς τὸ ἐχτιμοῦσε ἐξαιρετικά, γιατί εἶταν τοῦ γούστου του. Καθημέρα εἶχε τὰ θελήματά του. Χτυπώντας τίς πόρτες ἔκανε τὴν παραγγελιά καὶ πιάνοντας τὸ ποτήρι ἀπὸ κάτω βουτοῦσε τὰ μουστάκια του στοῦ μαύρου κρασί καὶ ροφοῦσε δίχως πνοὴ τὸ μπογιαμά, ὕψωνε τὸ χέρι του πρὸς τὰ πάνω καὶ κρεμοῦσε πρὸς τὰ πίσω τὸ κεφάλι του, καὶ μονορροῦφι, τὸ κατέβαζε φιλώντας καὶ τὸν πάτο.

Ἁγιοανταμάτρες

Ἄνε Παπαχριστόδου.
Εἶνε ἴτα ἔπεισιν ἴνι.

ἡ Ἐκκλησία
κατασκευασθεῖσα
ἐκ τῆς ἀρχαίας

Α.Π.Ε.Γ. 1936

σ. 38

Ἡ γλυκεῖα θύμηση τῆς Δοχτινιδῶς τῆς διάστρας

Ἄλκι Παπικοχρῖδοβίδο
Εἰσαὶ δὲ θινὸν οἶον εἰς ψῆν.

Ἄρχιτὸν θρακοῦ
Λαυραφῖνῶν καὶ
Γλυκοῦ Ἀναγρῖ
Αθ. τ. Γ. 1936-7
σ. 76.